

**Вихор П. О.
Костюнік О.В.**

к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВІДТІК МОЛОДІ ЗА КОРДОН: ЯК ЗМІНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ПЕРЕТИН КОРДОНУ ВПЛИНУТЬ НА РИНОК ПРАЦІ ТА ДЕМОГРАФІЧНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

Сучасна Україна переживає складний період трансформацій, спричинених воєнними діями, економічною нестабільністю та глибокими соціальними змінами. Одним із найактуальніших викликів сьогодення став відтік молоді за кордон, який має не лише демографічні, а й значні економічні наслідки. Особливої уваги ця проблема набула після ухвалення постанови Кабінету Міністрів України № 1031 від 28 серпня 2025 року, що дозволяє виїзд за межі держави чоловікам віком від 18 до 22 років під час воєнного стану. Зміни набрали чинності на наступний день після публікації, тобто 29 серпня 2025 року.

З 28 серпня по 19 вересня 2025 року на українсько-польському кордоні зафіксували майже 53 тисячі перевірок чоловіків, громадян України, віком від 18 до 22 років, з яких майже 40 тисяч на в'їзді до Польщі, а понад 13 тисяч – на виїзді. Таку статистику надала прикордонна служба Польщі у відповідь на інформаційний запит “Української правди. Життя” [1]. Але варто зауважити, що ці цифри відображають кількість проведених перевірок, а не кількість осіб. На жаль, в Україні не ведеться офіційна статистика, щодо кількості чоловіків віком 18-22 роки, які виїхали або повернулися в країну після введення нових обмежень уряду. Як зазначили у Державній прикордонній службі України, така статистика не передбачена чинним законодавством [2].

Орієнтовна кількість тих чоловіків, які виїхали з України перевищує за тих, хто навпаки в'їхав. Отож як це може вплинути на економіку країни?

З одного боку, уряд надав молодим та амбітним чоловікам до 22 років можливість за власним бажанням виїхати з країни, у якій зараз відбуваються воєнні дії і почати будувати своє нове життя під мирним небом. Але з іншого боку – це поява великої кількості проблем для економіки. Всі вони тягнуться один за одним, утворюючи так званий ефект доміно, як-от:

- Можливі виїзди певної частини жінок віком 17-25 років за кордон, що прагнуть возз'єднатися зі своїм партнером, який також виїхав та жити разом там.

- Зменшення народжуваності, що тягне за собою зниження і так від'ємного природного приросту за рахунок того, що їде переважна більшість чоловіків плюс певна частина жінок того ж віку. Для України це проблема глобального масштабу, так як з нею ми боремося ще з 1991 року й до сьогодні.

- Відтік молоді за кордон є не лише демографічною проблемою, а й втратою інтелектуального капіталу держави. Така тенденція посилює ризики “витоку мізків” (brain drain), що у довгостроковій перспективі знизить темпи модернізації економіки та ускладнить відновлення після війни.

- Посилення тенденції до старіння населення, так як ледь частка тих, хто їде за кордон – особи віком від 18 до 64 років, переважно 40% з яких жінки, а 60% - чоловіки, тобто більшість пенсіонерів залишилася в Україні. Це призвело до того, що у віковій структурі населення, яка перебуває зараз у країні, відсоток пенсіонерів зріс, а кількість тих, хто працює в економіці – скоротилася [3].

- Поглиблення дисбалансу на ринку праці, особливо у секторах, де переважають чоловіки, такі як-от: будівництво, логістика, ІТ-сфера, транспорт, в подальшому можливий занепад даних галузей.
- Зменшення внутрішнього споживчого попиту.
- Зростання обсягів трудової міграції в довгостроковій перспективі – це відбувається переважно у випадках, коли тимчасовий виїзд пов'язаний з навчанням або працевлаштуванням за кордоном, який згодом перетворюється на постійне проживання за межами України.
- Також відбудеться скорочення податкових надходжень, через меншу кількість громадян. А через це, бюджет скоротиться, і це в свою чергу скоротить видатки з бюджету на оборону, соціальну сферу, освіту і тд.

І, звичайно, це не всі проблеми, які тягне за собою ця постанова. Всі вони в сукупності мають негативний вплив на економіку нашої країни, то ж уряду необхідно вжити заходів, що збережуть молодь в Україні, стимулюватимуть повернутися тих, хто виїхав та розвиватимуть їх потенціал. Наприклад, це може бути збільшення видатків на фінансування освіти, стимулювання до працевлаштування, підтримка підприємництва серед молоді, формування умов для перспективного та безпечного життя всередині країни, збільшення виплат на народження дитини тощо.

Перелік посилань:

1. Українська правда. Життя. «Майже 40 тисяч спроб перетину кордону: статистика виїзду чоловіків віком 18-22 роки у Польщу» [Електронний ресурс] / укр. правду. життя. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/skilkoh-18-22-richnih-cholovikiv-perevirili-na-polskomu-kordoni-za-tri-tizhni-310525/>
2. Гончар І. «Стало відомо, скільки українців віком 18-22 роки виїхало до Польщі» [Електронний ресурс] / І. Гончар. – Київ : Главком, 3 жовтня 2025. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/country/society/stalo-vidomo-skilki-ukrajintsiv-vikom-18-22-rokiv-vijikhalo-do-polshchi-1081439.html>
3. Бережанський І. «Демограф розповів, скільки чоловіків виїхало з України після початку війни» [Електронний ресурс] / І. Бережанський. – Київ : ТСН, 2 жовтня 2025. – Режим доступу: <https://tsn.ua/ukrayina/demohraf-rozpoviv-skilky-cholovikiv-vyyikhalo-z-ukrayiny-pislia-pochatku-viyny-2924963.html>